

GLAZBENA ZRNCA IZ BOSNE

Na grobu fra Mirona Kozinovića

Zdenka Miletić

Rano zorom krenuli smo prema Bugojnu. Moja dva suputnika utočili su svatko u svoje misli, dok ja promatram kroz prozor automobila prostor kojemu magla skućuje vidik. U Travniku se oprostih od društva koje je produžilo putovanje. Još je sve tiho, a dolazak jeseni osjeća se u mirisu zraka što je u isti mah svjež i mlak. Idem uz rijeku Lašvu do Čaršije.¹ Prolazim tom glavnom ulicom s još zatvorenim trgovinama, tek na jednom mjestu osjetih snažan val toplog i mirisnog zraka po svježem pečenom kruhu. Pekari marljivo rade. Nije mi nepoznat grad, jer sam u djetinstvu s ocem često ovamo dolazila. On poslom, a ja onako uz njega. Gledam Čaršiju koja mi se sada čini užom, tješnjom, a isto tako i sama dolina. Kao da su se strane planina približile, a rijeka Lašva i put uz nju jedva nalaze prolaz. Poput bijelog pokrova slegla se jutarnja magla na Vlašić.

Znala sam o starom Travniku dosta, jer nam je otac pričao o životu »za turskog vaktā«, kako bi on to rekao. I njemu je njegov otac pričao o tome. To je grad u kom su se veziri smjenjivali, konzulske rezidencije otvarale, ramazan³ strogo postio, bajrami⁴ uvelike slavili, džamije mnoge zidale, trgovina naveliko vodila. Nekad su u mjestu žitelji bili samo muslimani, a okolna sela kršćanska. »Lutvina kahva« i pred njom stara lipa bilo je sastajalište višeg društvenog sloja, aga i begova. Ovdje se je stoljećima pratila i bistrila politika. I u ljudima ovoga grada osjećao se neki ponos s kojim su se rađale generacije. Od svega toga što je predaja očuvala opažam u ovom trenutku mnoge džamije. Sedamnaest ih je u mjestu. Jeni-džamija je najstarija, stoji zapadno od tvrđave uz potok Hendek. U narodu je očuvana predaja, da je džamija izgrađena na temeljima crkve sv. Kate. Prilikom popravljivanja zidari su nailazili na ugrađeno kamenje s uklesanim latinskim slovima i križem. Fra Anto Knežević uspio je ući u nju i tvrdi da ima starinski oblik, i dobro se zna gdje su bila 3 oltara. Tvrđava koja se upravo obnavlja građena je u početku 15. stoljeća, a smatra se da ju je gradió kralj Tvrtko II.

Vrijeme prolazi. Čaršija je već oživjela. Prolaze trgovci, zanatlije, službenici, međusobno se pozdravljajući. Skrenula sam u sporednu ulicu. Dolazi mi u susret jedna žena koju sam zapitala za kuću Ive Andrića. Uskoro sam se našla pred starinskom kućom bijelo okrečenom, kaplamom⁶ pokrivenom, na prozorima zavjese od bijelog beza.⁷ Na visokoj dvorišnoj ogradi su velika drvena vrata. Udarih dva, triput alkom o vrata, ali se nitko ne javi. Nisam došla u pravo vrijeme. Produžila sam dalje i nađoh se opet u Čaršiji kod Šarene-džamije. Velika građevina, izvana oslikana orijentalnim motivima. Promatram boje, sklop ornamenata, u to

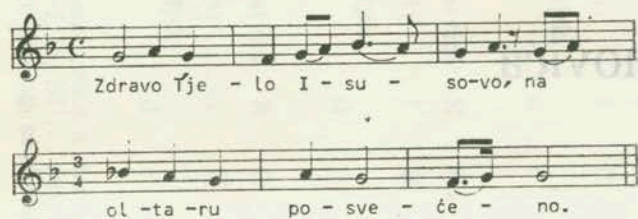
mi se približi jedan čovjek. Pitam ga: što ono gore visoko na fasadi piše? Odgovorio je: »Turski, mašala⁸«. Osmjehnula sam se, zahvalila i krenula opet uz Čaršiju. U centru sam svratila u katoličku crkvu koja spada u red najmanjih crkava gradskih (27x10 m), građenu 1881. Tu se odmah glavna ulica širi u vidu nekog trga koji, da tako kažem, krasi dva turbeta.⁹ U jednom su dva sarkofaga s tijelima vezira: Muhsimović Abdulah-paše i Dželaludin-paše, a u drugom turbetu je Perišan Mustafa-paša.

Tek za dva puna sata kreće autobus u Guču Goru. S jednim samunom¹⁰ punjenim izvrsnim vlašičkim sirom uputila sam se mostom preko Lašve. Odlučila sam izvan pogleda znatiželjnih a uz žubor Lašve pojesti užinu. Sjedim na obali, malo podalje visoka drvena ograda iznad koje viri trešnjino stablo i malo krova. Vjetar popuhuje igrajući se s nekoliko požutjelih listova na stablu. Okušava im izdržljivost ljuljajući ih čas jače, čas slabije. Moje se misli preneseše u Guču Goru, sređujući ih u pitanja oko kojih ću voditi razgovor. Lupnu željezna alka na obližnjoj kapiji i pojavi se žena u šarenim dimijama s vezanom jemenijom (tanka marama) oko glave. Prepoznajem muslimansko čeljade. Iznehađena ide k meni zapitkujući: »Bona, što ćeš tude, oklen si?« Zove me na kavu ili šerbe (slatki sok). Ne mogavši se obraniti, ušla sam u dvorište na klupu. Tako uz Bahriju, moju novu poznanicu, vrijeme brzo prođe.

Autobus dahće penjući se strmim serpentinama u Guču Goru. Posljednja je postaja upravo pred crkvom i samostanom. Na južnim vlašičkim stranama je podignut, a pogodno je mjesto zbog skrovitosti. Za kraljevske Bosne tu su bili plemenitaški posjedi, a za Turaka čifluci begova i aga. 1764. g. je samostan izgorio od podmetnutog požara, budući su se fratri prilično osamostalili i počeli odbijati mito i ucjenjivanja. 1945. g. tijekom borbe u ognju su ponovo izgorili crkva i samostan, samo je ostalo oštećeno istočno krilo. Uništena je biblioteka, arhiv, crkveno ruho, orgulje, umjetnine.

Ulazim u dvorište samostana gdje je obnovljeno samo jedno krilo i crkva. Razgovarala sam s fra Ivom Markovićem koji je za vrijeme rata vršio dužnost gvardijana. Redale su se kroz njegovo sjećanje slike o samostanu građenom po uzoru na talijanske, a bio je najveća građevina u Bosni do gradnje austro-ugarskih upravnih zgrada u Sarajevu. Župljani nisu stajali skrštenih ruku nad zgarištem. Nakon dobivenih dozvola, u svakidašnjim akcijama sjekli su drvenu građu u Vlašiću, a majstori dizali zidove i krovnu konstrukciju. Htjeli su pokriti crkvu do sv. Franje, kad je patron crkve. 1. listopada 1946. g. 170 župljana uputilo se 15 km daleko u mjesto Turbe po daske. Natovareni daskama kao križevima, brisali su znoj vraćajući se kroz Travnik pjevajući:

Zdravo T'jelo Isusovo

Crkva je bila pokrivena i to je bio početak njezine obnove koja i danas traje.

Skrenula sam na razgovor što je bio povod mome dolasku u Guču Goru. Pokušavam prikupiti podatke o fra Mironu Kozinoviću koji je ovom samostanu pripadao. Fra Ivo pokazuje rukom smjer gdje su Slimena, podiže štap na kome je urezan 27. IX. 1887. pokazaše mi lijep i očuvan glasovir, vlasništvo fra Mirona. Na groblju našla sam bez poteškoća grob s lijepim spomenikom, gdje zabilježih 4. VII. 1970., datum njegove smrti. Ostale sam podatke dobila u samostanu, Nekrologiju Bosne Srebrene u Visokom i od pojedinih poznavalaca fra Mirona.

Fra MIRON KOZINOVIĆ rođen je u selu Slimena 27. rujna 1887. u porodici gdje je otac svoj prirodni dar za glazbu naslijedom i poukom prenosio na svoju djecu od ranih godina. Osnovnu školu je završio u Docu, gimnaziju u Visokom gdje je bio uzoran đak. Teološki fakultet završio je u Sarajevu, no je li glazbu posebno učio nema sigurnih podataka. Mladu misu je rekao u Docu, a zatim slušbuje po raznim mjestima. Dugo je u Zenici, gdje je njegov glazbeni talenat privukao i okupio mnogu mladež i službenike u crkveni pjevački zbor i Hrvatsko pjevačko društvo »Zvečaj«. Strpljiv organizator i zborovođa priređuje u Zenici *Nikolu Subića Zrinjskog* od I. Zajca s velikim uspjehom i reprizama. Od repertoara kojeg je davao nalazim zabilježeno i ovo: *Matiya Gubec, Stjepan Tomašević i Petar Svačić*. Kad je premješten u Visoko na gimnaziju, predaje pjevanje, a u isto vrijeme uređuje *Glasnik sv. Ante*. Iz Visokog prelazi u Sarajevo na Teološki fakultet i tu predaje pjevanje, a uporedo radi na knjizi *Ženidbeno pravo Katoličke crkve* (koja je ostala u obliku skripata). Vršio je neko vrijeme i dužnost generalnog vikara u Banjoj Luci.

Bio je izvrstan orguljaš, a pisani radovi koje je za sobom ostavio dokazuju da je radio i na drugim poljima glazbe. Među pisanom ostavštinom u samostanu Guča Gora nalazi se:

a) Skladbe i harmonizacije

Tantum ergo, za četiri glasa, objavljena u *Sv. Ceciliji*

Nek pjeva sve stvorenje, G dur
Isukrst je uskrsnuo, D dur
Isukrst nam slavni, G dur
Veseli se o Marijo, C dur
Opet sunce svjetlost steče, C dur

b) Zbirka od 18 narodnih pobjevaka kojima je zapisao tekst i melodiju. Navodim neke od njih:
San zaspala, B dur
Zetelačka, C dur
Preko Drine čudan mejtef kažu, C dur

Gnijezdo vila 'tica lasta, A dur
Gučogorska Iva, F dur
Ne bi sunca za tri bila dana, itd.

c) U rukopisu se nalazi i zbirka pjesama kojima je samo tekst zapisan. Ima ih 62 prikupljene u Travniku, bližoj i daljoj okolici. Evo nekih primjera:

Lijepa Mara, ovce čuva
Hodža uči, mrak se sprema
Ja pošeta' šefteli sokakom
Pobila se dva mila jarana
Kad te vidim u fesiću
Snijeg pade na behar i voće
itd.

U ostavštini se nalazi i rukopisno djelo *Kratak pregled o razvoju hrvatske glazbene umjetnosti*. U njemu obuhvaća razdoblje do 18. stoljeća. Kao prilog unosim dio kompozicije *Tantum ergo*:

Tantum ergo

Moderato Fra Miron Kozinović

Musical score for 'Tantum ergo' by Fra Miron Kozinović. The score is in 3/4 time and marked 'Moderato'. It features four vocal parts (Soprano, Alto, Tenor, Bass) and a basso continuo line. The lyrics are: Tan - tum er - go sacra - men - tum ve - ne - re - mur
Tan - tum er - go sa - cra - men - tum ve - ne - re - mur
Tan - tum er - go sa - cra - men - tum ve - ne - re - mur
Tan - tum er - go sa - cra - men - tum ve - ne - re - mur
ve - ne - re - mur ve - ne - re - mur cer - nu - i
ve - ne - re - mur ve - ne - re - mur cer - nu - i
ve - ne - re - mur ve - ne - re - mur cer - nu - i
ve - ne - re - mur ve - ne - re - mur cer - nu - i

Mnogim generacijama je ostao u sjećanju kao odličan pedagog, a u njegovoj vedrini bila je skrivena tolika snaga za akciju, da je sve zamišljene planove pretvarao u djela. Među članovima nekadašnjeg pjevačkog društva »Zvečaj« dugo se poput refrena ponavljalo njegovo ime. Bio je prijatelj i održavao veze s prof. Franjom Duganom iz Zagreba. Za njegova službovanja u Zenici darovala je orguljaška firma Heferer u Zagrebu orgulje crkvi sv. Ilije. Svojim radom zaslužio je da ga se na ovom mjestu spomene.

Umro je u Guču Gori 4. srpnja 1970.

Fra Miron i sestra mu s. Lujza Kozinović ponikli su u katoličkoj bosanskoj obitelji gdje je otac s krunicom u ruci odgajao svoju djecu od malih nogu. Bio im je lijep primjer kad bi nedjeljom, kako je to kod nas običaj, onako u bijeloj seljačkoj košulji krenuo u skupini k misi. Ne može se tu

oteti mislima koje odvođe u zakutke minulih dana gdje se osjeća duša stare Bosne. Ništa u tome nema čudnoga jer čovjek se uvijek vraća na ono iz čega je niknuo.

Sjene planinskih kosa skloniše se, ustupajući mjesto sumraku. Prožima me hladnoća gorskog zraka. Napuštam Guču Goru u trenutku kad se članovi obitelji okupljaju na Gospino pozdravljenje. Strmim serpentinama mnogo se brže spušta u Travnik.

OBLJETNICE

O. Ivo Peran

Uz četrdesetu obljetnicu misništva

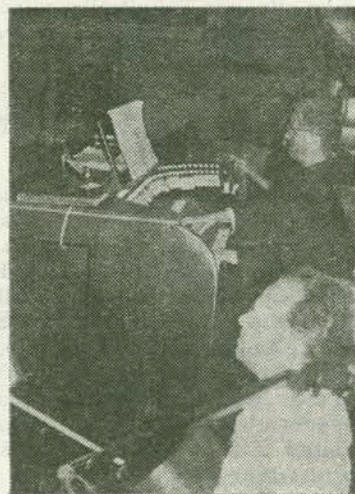
U popularnosti među vjerskom glazbenom publikom kod nas s o. Ivom Peranom, čini mi se da se ne može gotovo nitko mjeriti. Tu popularnost stekao je najviše svojim misama koje se pjevaju širom domovine i vani po svijetu gdje ima naših ljudi. Pučka misa *Slavite Mariju* pjevana je na najvećim nacionalnim vjerskim slavljinama zadnjih desetak godina, a slično je i s *Missom jubilaris* koja je napisana prigodom slavlja u Solinu. Sve njegove mise, spomenute *Slavite Mariju* i *Missa jubilaris* i ostale: *Ut omnes unum sint*, *Svim na zemlji*, *Mariji Majci Crkve*, *Pastiri pjevaju malom Isusu* i *Misa za pokojne* građene su na napjevima hrvatskih pučkih popijevki i gregorijanskog korala a posjeduju čudnu jednostavnost i prihvatljivost. Skladao je o. Peran i drugu glazbu osim misa, i duhovnu i svjetovnu. Mnoge od tih skladbi su tiskane (na tiskanje ga je poticao mo. Albe Vidaković), a i one koje nisu tiskane mnogo se pjevaju. Od njegovih duhovnih skladbi spominjem često izvedenu *Muku*, *Smiluj mi se*, *Bože*, više *Litanija* i *Divno dakle* te mnoge crkvene himne. Od svjetovnih skladbi najviše ih je pisao za dječje priredbe, igrokaze i recitale. Posebno spominjem operetu u tri čina *Tajna zlatne ribice* koju je skladao na vlastiti tekst i s uspjehom je izvodio u Dubrovniku u klaustru samostana Male braće. Mise je skladao tako, a i većinu drugih svojih duhovnih skladbi, da se mogu izvoditi jednoglasno, dvoglasno ili četveroglasno. Napisao je i lijep broj popijevki duhovnog karaktera u vidu modernih psalama za solo. Dakako da je o. Peran kao svećenik-franjevac skladao više duhovnih nego svjetovnih skladbi, a od duhovnih više onih izravno namijenjenih liturgijskoj upotrebi. Kroz svoju raznoliku svećeničko-redovničku djelatnost često je imao prilike bilo po službi, ili po potrebi, ili po vlastitoj želji voditi različite crkvene zborove; povremeno je predavao glazbu na vjerskim školama.

O. Ivo Peran je rođen u Kaštel Starom 1920. Godine 1931. otišao je u franjevačku klasičnu gimnaziju na Badiji kod Korčule, gdje je primio prvo glazbeno obrazovanje od o. Bernardina Sokola (čiji bi opus konačno trebalo proučiti). Za svećenika je zaređen 1943. Osim teologije diplomirao je Srednju muzičku školu u Dubrovniku, a pohađao je i muzi-

Lašva romoni, dolinom vjetar pomalo lahori, a mjesec nehajno sja na stari vezirski grad.

TUMAČ RIJEČI

Čaršija¹ = glavna ulica, vakat² = vrijeme, ramazan³ = = post, bajram⁴ = blagdan, džamija⁵ = islam. bogomolja, kaplama⁶ = drvene dašćice, bez⁷ = ručno tkano platno od pamuka, mašala⁸ = kako je lijepa! Upotreb-
ljava se i protiv uroka, ako je nešto lijepo. Turbe⁹ = = grobnice, Samun¹⁰ = lepinja.

Ivo Peran za orguljama

kologiju pri filozofskom fakultetu Sveučilišta u Ljubljani. Gotovo na svim mjestima gdje je službovao vršio je službu orguljaša i zborovode; najviše i najdulje u Dubrovniku. U svojoj provinciji sv. Jeronima vršio je razne odgovorne dužnosti; bio je i provincijal. Nekoliko godina bio je i u zatvoru. Sada živi na Košljunu; poučava i nastoji oko glazbene naobrazbe novaka a povremeno se »zaleti« ovamo i onamo gdje treba nešto uvježbati i izvesti, ove godine posebno u prilikama raznih lokalnih euharistijskih kongresa (za te prigode skladao je više skladbi koje se već izvode, napr. *Slavite Gospoda*).

Za sebe o. Peran kaže da posebno nastoji oko korala i uopće liturgijskog pjevanja, premda ne zazire ni od duhovnih šansona, ali, dakako, kaže, tamo gdje spadaju i s pažljivim izborom.

Zbog svog jednostavnog nastupa i ugodne naravi svugdje je rado primljen kao i njegove skladbe, osobito mise.

Iako s malim zakašnjenjem čestitamo mu jubilej misništva.

Petar Zdravko BLAJIĆ